

woning van Gods geroepen in Christus? Wie de bergrede indenkt, daarbij kerkbegrip heeft en Dr. Kuyper en Bavinck en De Cock leest — kan zoo'n vergelijking niet volhouden.

Er ligt nu eenmaal een absoluut gebod op alle kerken en wie dat ontkent, heeft het wezen der kerk geschonden. In de kerk moet de vloer duizendmaal heeter gestookt worden door de liefde tot de absolute waarheid dan de vreesvurten van „De Rotterdammer” ooit kunnen branden.

Hoe is het toch mogelijk, dat de Heer Diemer dergelijke boodschappen aan ons christenvolk laat samengaan met citaten uit Dr. Kuyper, Dr. Bavinck, de Jansen?

Op deze ernstige vraag zou ik willen verwijzen naar deze passage uit mijn antwoord aan het blad:

Ten slotte: a. Als „De Rotterdammer” vraagt: „als het niet God is, die iets groot maakt, is het dan uit den duivel?” dan verwijs ik naar mijn opmerkingen over het begrip zegen. In mijn kerk en in de Chr. Geref. ligt werk van God en ook werk van den duivel. Het eerste schept het wezen der kerk, het tweede vecht er altijd tegen. Het eerste legt het wezen der onzichtbare kerk in het instituut, het tweede verhindert de onzichtbare kerk zichtbaar te worden, als kerk al, d.w.z. dus ook in het spreken en doen der gehoorzaamheid. Naar mijn innige overtuiging is het afzonderlijk staan der Chr. Geref. niet uit God, doch zonde tegen God. Handhaving daarvan is bevestiging van zonde, een gedeeltelijke verhindering van de kerk om zichtbaar te doen worden wat tot het WEZEN der kerk behoort. Dat blijft altijd zonde, in 1920 nog even erg als in 1892. „Tijd slijt” — behalve in het rijk der hemelen, beginselen zijn trouwen onveranderlijk. Een zeker algemeen genadegevoel is wel een zegen, dien God ondanks onze zonden aan anderen en aan mij verleent. Maar ik mag daarom de zonde nooit goedpraten: voorzover de Chr. Geref. menschen en ook de Geref. menschen dus nog „een” zegen ontvangen, die uit God is, hebben zij te meer daarin een roeping, om zich te bekeeren van wat in hun leven uit den duivel is. Met mijn persoon en kerk staat het evenzoo voorzover wij verkeerd doen. „De Rott.” troost zich alweer met een spreekwoord: „dat God met een krommen stok vaak een rechten slag slaat”. Ik redeneer nu eens even door op die kreupele exegese, en zeg dan dat niemand daarom zelf met kromme stokken werken mag, of ze approuberen. Mijn stokken moet ik met Gods stokken niet vereenzelvigen; en dat deed de complimenteuse „Rotterdammer” hier. (God heeft groot gemaakt.) De verborgen dingen zijn voor den Heere, de geopenbaarde voor ons. Al dat geredeneer over wat God zoo nog al goeds kan geven (er worden toch nog wel menschen bekeerd, en er vallen nog wel zoo eens tranen etc.) is weer de zaak van den verkeerd kanten aanpakken. Het is weer het gedraai van den mensch om zichzelf: kan ik nog niet in den hemel komen: ja? — dan kunnen verder de geboden me minder schelen. Dat is irreligieus: zelfdienst in plaats van godsdienst. Heeft Dr. Kuyper, Bavinck en Calvijn tevergeefs gesproken, over deze dingen althans, tot „De Rotterdammer”?

b. Van grondfouten gesproken: ik zie een andere grondfout. Zoetjes aan vermoordt men het geloof in de artikelen der confessie over de kerk. Al dat redeneer over de geloovigen, die zich scharen „bij die vereeniging van geloovigen, welke naar verkregen licht (1) voor den betrokkene (1) het meest geschikt (1) is” (zie een inzending), is aan den verkeerd kanten opgezet. „Vereeniging”? Neen: Kerk van Jezus Christus! „Naar verkregen licht”? Maar eerst naar het gegeven licht in het Woord Gods! „Voor den betrokkene geschikt”? Maar het gaat eerst om de eer van God en om het loon van den verhoogen Christus! „Het meest geschikt”? Welneen — er is maar één ding geschikt: de gehoorzaamheid.

Wat een gewirwar! „De Rott.” heeft hier een kerkbegrip verduidelijkt, dat van alle kanten Kuypers' en Bavincks' werk vernietigt, voorbijgaat. „Es ist zum Weinen” — schreef mij een theoloog uit Kampen over dat 4e artikel van „De Rott.”

Ja, waarlijk, er valt te schreien om een onnoozelheid, die met ethische redeneermethoden van inzenders een Geref. predikant wil komen bekeeren in een antirevolutionair blad. Het droevigste is niet, dat „De Rotterdammer” ketterijen schrijft, maar dat de hoofdredactie (terwijl ze mij en anderen leiden wil) ze niet meer onderscheiden kan. Hier raak ik mijn voornaamste bezwaar: men wil in onze tijd van anti-Gereformeerde zijde het kerkbegrip construeeren uit de ervaring, uit hetgeen voor oogen is, uit hetgeen zoo al te verwezenlijken lijkt. Dit is de rationalistische, moderne, redeneermethode toegepast op de kerk. Neen, de kerk is een geloofstuk. Ik moet haar wezen bepalen op precies dezelfde manier als waarmee ik omschrijf de drieënheid, Christus' voldoening, het laatste oordeel. Bij de omschrijving van het wezen der kerk heb ik niets te maken met het empirisch gegevene, of met den praktischen toestand of het bereikbare, doch alleen met de bijzondere openbaring, het Woord Gods. Waarom willen de menschen alle artikelen van de Geloofsbelijdenis beredeneeren uit het standpunt van Schrift en dogma, behalve dan juist de artikelen over de kerk? Omdat ze de ongehoorzaamheid willen goedpraten; en op dit punt niet meer gereformeerd zijn. Ze vergelijken, dat de kerk evenzeer geloofstuk is (ergernis en dwaasheid voor het vleesch) als Christus' Kruis!

Het zou oneerlijk zijn, alleen „De Rotterdammer”

deze laatste fout in de methode aan te wijzen. Integendeel: het is een algemeene ziekte; ten doele ook onder velen van wie zich gereformeerde noemen. Maar als „De Rott.” „grondfouten” wil aanwijzen, zal het blad mij moeten vergeven, dat ik hier een grondfout zie, die de heer Diemer had moeten in rekening brengen voor het minst, eer hij zijn vermoedende artikelen durfde plaatsen.

#### Kamper promotierecht: nieuwe stemmen.

Prof. Dr. H. Bouwman schrijft in „De Bazuin” inzake het advies om het rapport niet in bespreking te nemen:

Maar toch dat zal niet gaan. De kwestie bestaat, en de overtuiging wortelt te diep dan dat zij zou kunnen tot zwijgen gebracht. Zij is geen kwestie, die het wezen van 's Heeren kerk raakt, maar wel eene kwestie die ten nauwste samenhangt met de ontwikkeling van het kerkelijke leven. En daarom heeft het een goede zijde dat ook de pers deze zaak behandelt.

Onder eene voorwaarde echter, nl. dat de persmanne hunne verantwoordelijkheid verstaan, weten waarover zij schrijven, en op een goeden toon schrijven — wanneer deze regel wordt betracht, dan kan een perspolemie ook vruchtbaar zijn.

Het is waar, zooals ook collega Grosheide opmerkte, dat er moeilijk nog argumenten kunnen worden aangebracht voor of tegen, die niet reeds zijn aangevoerd, met name in den kring van de commissie van voorbereiding van dat punt voor de Curatorenvergadering. Maar ofschoon de gemeente bezwaarlijk kan oordeelen over de materie van het Doctoraat, mag zij toch niet onkundig blijven, en moet zij medeleven met wat de Synode te doen heeft. En voorts behoort de kerkelijke pers goede leiding te geven, opdat er een algemeene opinie gevormd wordt.

In het bijzonder zal straks de kerk op hare vergaderingen geroepen worden om te oordeelen over de vraag: „Zijn de gronden welke aangevoerd worden voor of tegen het verlenen van het Doctoraat steekhoudend? Is het principieel juist, wanneer de Synode zulke gronden voor of tegen eene zaak aanvoert? Licht dat op haar weg? In welken vorm moet de beslissing der Synode geschieden? Dit zijn alle vragen, welke waard zijn om overwoogen en behandeld te worden.

Het komt ons overigens voor dat de perspolemie heel weinig menschen tot een ander gevoelen zal overhalen. Over het algemeen zijn de meeningen in deze zaak van te voren wel vastgezet. Velen behoeven er niet over te praten. Zij zijn klaar.

Maar hoe dit ook zij, wij hopen dat, waar perspolemie niet is te voorkomen, dat debat in een goeden toon, zooals het onder ons christenen past, mag worden gevoerd. Dan zullen onze Kerken en ook de Theologische School en de Vrije Universiteit er geen schade van hebben.

En de H. J. Heida schrijft in „De Wachter”:

Het is wel eigenaardig, dat juist, nu velen eenigszins vurig verlangen om te zien wat de koks met lange messen op de kerkelijke tafel zullen zetten en hoe de Doctoratenpudding er uit zal zien, ook een heel klein pudinkje is geprepareerd door de eerste afdeling van den onderwijsraad in zake het verlenen van titels en graden.

Wel is het nog een heel eind weg van af de keuken van den onderwijsraad naar de tafel der verschillende lichamen, die zullen kunnen proeven; maar ook op zichzelf heeft de voorbereiding en het prepareren van zulk een kleurig gebak door hoogst bevoegde en ervaren koks reeds waarde of om een ander beeld te gebruiken: de kerk zoekt hier, of er banen zijn en rails kunnen gelegd worden door den staat, de overheid komt met het licht uit haar seinhuis en zegt: titels en graden zijn publiek domein, ik wijs den weg en leg de rails en open het baanvak!

Wilt gij onze lijn en onze trein gebruiken, heel goed; indien niet dan duwen wij uw locomotief in de loods terug en laten roest en weer vrij spel.

Immers, het gaat bij het voorstel van de eerste afdeling van den onderwijsraad over tweeërlei: allereerst over de mogelijkheid voor particulieren en kerken, dat aan scholen, door hen opgericht, doctorale graden worden verleend; maar tegelijkertijd over het bewaren van titels en graden voor inflatie, die dreigt bij titel- en gradenvrijheid en willekeur.

Wat het eerste betreft, wil deze onderwijsraad een lid in art. 200 der H. Onderwijswet zien ingevoegd, dat luidt: kerkgenootschappen, rechtspersoonlijkheid bezittende verenigingen of stichtingen, die aan andere dan de in artikel 200 bis genoemde, door haar opgerichte hogescholen doctorale graden wenschen te verlenen, kunnen daartoe onze toestemming verkrijgen, indien blijkt, dat het onderwijs aan deze hogescholen hooger onderwijs is in den zin der wet.

Verder artikel 200 undecies: Behalve hetgeen daarin overigens ter voldoening aan wettelijke voorschriften moet worden opgenomen, zullen de statuten, de acte of het reglement moeten bevatten:

a. voorschriften omtrent aanstelling, schorsing of ontslag van hoogleraren en andere docenten, bij welke de geldelijke positie van een niet op verzoek noch wegens plichtverzuim of wangedrag ontslagen of op non-activiteit gesteld docent op voldoende wijze is geregeld;

b. voorschriften omtrent toelating tot de hogeschool, uit welke blijkt, dat tot het afleggen van examens aan de hogeschool alleen worden toegelaten zij, die voldoen aan de in art. 133 (nieuw) gestelde eischen;

c. voorschriften omtrent de vakken, welke ieder der door de hogeschool af te nemen examens zal omvatten. Dat zijn de artikelen, waarin de lijn wordt geopend, die wijst: vooruit! Hier kunt gij lange om den graad van doctor in de Godgeleerdheid te mogen verlenen.

Uw onderwijs moet zijn hooger onderwijs, zooals de wet dit verstaat; de positie uwer hoogleraren moet behoorlijk zijn geregeld en uw toelating tot het onderwijs moet op pelli zijn.

Dat is het licht, dat de baan voorwaarts bestraalt. Maar nu komt er ook een dwars achterwaarts en wel in den zin: wilt gij niet op publiek terrein zoo optreden,

welnu dan maar half stoom rijden of terug naar de loods.

Immers art. 200 quatuordecies wenscht men zoo in te voegen in de hooger onderwijswet: Het verlenen van graden door instellingen, die de bevoegdheid daartoe niet overeenkomstig deze wet hebben verworven, is verboden. Het is aan deze instellingen eveneens verboden den door haar aangestelde docenten den titel van Hoogleraar te verlenen.

Bij overtreding van deze voorschriften wordt ieder der leden van het bestuur der betrokken instellingen gestraft met een geldboete.

Daartoe wordt ook nog voorgesteld een kleine wijziging in het wetboek van strafrecht, die de poenale sanctie vaststelt.

Het geheel, dat zal ieder toestemmen, is een nieuw geluid, een nieuw licht, dat ook straalt over de lijnen van ons kerkelijk leven.

Van beteekenis voor de Gereformeerde Kerken is dit voorstel ongetwijfeld.

Hier immers wordt gezegd: hebt gij een kerkelijke school, die beantwoordt aan de eischen der wet, waarin naar den zin der wet hooger onderwijs wordt gegeven, dan kan zonder al te veel moeite de wettelijk erkende doctorale titel daar worden verworven en uitgereikt. Die doctorale titel draagt dan een zeker wettelijk, publiekrechtelijk karakter.

Ten tweede zijn noodig alleen behoorlijke voorwaarden tot opnemng der leerlingen, die studenten moeten zijn naar de betekenissen, die de wet er aan hecht, en een behoorlijke rechtspositie der docenten, die dan ook publiek den titel van hoogleraren mogen dragen.

Ten derde zou dan gelden, om titels en graden voor inflatie te behoeden: wilt gij als kerk uw school daaraan niet laten beantwoorden, dan is uw school niet meer een school voor hooger onderwijs, zijn uw docenten geen hoogleraren en mogen zij dien titel niet meer voeren, zijn uw studenten ook geen studenten meer maar gewone leerlingen. Uw school is dan wettelijk absoluut gedegradeerd tot kweek-school, geheel gelijk staande met een kweek-school ten dienste van het lager onderwijs, haar docenten zijn op publiek terrein gewone leeraren, haar studenten zijn kweekelingen, die als kandidaten kunnen worden afgeleverd zooals kweekelingen voor de school.

Het uitgangspunt van de wet is: titels en graden regelt de staat, want titels en graden behoren tot het publieke terrein des levens, waarop de overheid haar orde en regel stelt.

Ten vierde moge hier worden opgemerkt, dat met dat standpunt bij de bespreking der voorstellen, die wij op kerkelijk gebied hebben te wachten, ongetwijfeld rekening mag worden gehouden.

Hier wordt een weg geopend tot beslissing van een vraagstuk, dat aan Synode's moeilijkheden heeft verschaffen en nog wel eens zou kunnen verschaffen. De indiening van dat voorstel brengt de in de kerken aanhangige zaak op een geheel ander terrein dan waarop ze bij ons tot nog toe lag.

Misschien geeft ons dit ruimte en verademing. Sommigen zullen het gevoel hebben, dat er in de zwoele, ietwat broecierige atmosfeer een klep opengaat, die frische lucht brengt.

De titels en graden dragen, vooral wanneer het gaat om den doctoralen titel, niet een louter kerkelijk karakter, zij hebben, hoewel er in dit geval geen stoffelijk belang aan verbonden is, ook een publieken kant in het oog der wereld, voor staat en maatschappij.

Zou het niet schoon zijn, wanneer, met terzijdestelling van alle gevoeligheden, allen het over een oplossing in deze richting konden eens worden en zeggen: als de richting en de inrichting der scholen volkomen intact wordt gelaten, grijpen wij deze oplossing aan, zullen nimmerlijke bezwaren zien op te ruimen, want daarmede is tegelijk op kerkelijk gebied een steen weggenomen, waardoor het broecierlijk samenwandelen wel eens is belemmerd?

Dan zouden wij echter hiervoor moeten ijveren niet als leden eener Gereformeerde Kerk; maar als burgers van den staat en zou, hoe gering dan ook in veler oog, deze pudding geprepareerd zijn voor de politieke diachgenooten.

Welnu, dat zij voorzichtig moge worden gegeten en wel moge bekomen!

K. S.

## BOEKBESPREKING

Scheurkalender „Maranatha” 1930.

Kampen — N.V. Uitgeverij. J. H. Kok.

Alles aan dezen kalender is verzorgd. Het schied leidt een vergadering van het Sanhedrin binnen. De hoogepriester staat op het punt zijn kleedoren te verscheuren. De overpriesters gebaren druk. In het midden de witte gestalte van Christus in zwijgende waardigheid.

De voorzijde van de kalenderblaadjes heeft als gewoontje De Knap voor zijn rekening genomen, die het benijdenswaardige talent bezit om in weinig woorden veel stichting te bieden. De achterzijde is van een ongenoemde bewerkster, die, te oordeelen naar wat wij opensneden, voor haar taak is berekend.

Bij dezen kalender behoort de traditionele premie van Johannes. Het genre is bekend. Het boekje zal ook ditmaal eenvoudigen boeien.

Scheurkalender 1930.

Geref. Traktaatgenootschap „Filippus”.

Filippus beweegt zich met zijn schild ook in de goede richting.

De episoden uit de gelijkenis van den verloren zoon zijn treffend gekozen.